

ZDENĚKOVÍ NEJEDLÉMU

Bratislava 25. novembra 1947

Slovutný pán minister!

Ešte v Moskve pri rozhovore o Vašich vedeckých prácach ste ráčili spomínať, že píšete slovenské dejiny. Viem si predstaviť, že pri Vašej zamestnanosti ste sa nedostali k tomu, aby ste knižku doteraz dokončili. Vzhľadom na to, že o nejaký čas budeme spomínať storočnicu prvého slovenského národného povstania, napadá mi, či by nebolo možné z Vašich slovenských dejín vyňať súvislé kapitoly o tejto udalosti a vydať ich ako osobitnú vec pre správne osvetlenie revolučných rokov na Slovensku.

Keď skúmam literatúru, resp. možnosti vydania literatúry o rokoch 1848—49 v dohľadnom čase, priamo ma mrazí pomyslenie, že nebudeme mať ani len dobré články osvetľujúce správne podstatu a význam prvej slovenskej revolúcie. Je tu veľká niekoľkozväzková práca Rapantova, ktorú ráčite poznať, tá však aj keď nie z iného dôvodu, už pre svoj rozsah nesplní úlohu, ktorú mám na mysli a ktorú voči našej verejnosti sme povinní splniť. Iná literatúra, ktorá sa pripravuje, je veľmi špeciálna. Týka sa štúrovskej literatúry, dramaturgie atď., atď. Chýba jednotiaci pohľad na politický význam 1848. roku a chýba začlenenie slovenského vystúpenia do vtedajších medzinárodných alebo aspoň stredoeurópskych udalostí.

Prosím Vás, pán profesor, buďte taký dobrý a uvážte, či by sme nemohli zaplniť medzeru, ktorá je veľmi citeľná, kapitolami o rokoch 1848—49 z Vašich slovenských dejín, resp., či by sa dalo počítať s tým, aby prof. dr. Zdeněk Nejedlý napísal výklad o 1. slovenskom národnom povstaní vo vzťahu k všetkým názorom, ktoré od tých čias sa o tejto veci objavili. Mám na mysli interpretácie Marxovho článku z *Neue Rheinische Zeitungu*, podľa ktorého sa vy-

soko oceňuje maďarská revolúcia a odmietajú sa všetky akcie proti nej takmer jedným dychom (Viedne tak ako všetkých ostatných) a mám na mysli tiež novšie pokusy o vysvetlenie ruskej akcie z tých čias iným spôsobom.

Budem Vám veľmi povďačný, pán profesor, keď mi odpoviete, či by sme mohli počítať s vydaním výňatkov z Vašich slovenských dejín o tejto otázke, alebo, ak túto časť nemáte ešte pripravenú, či by sme mohli pomýšľať na vydanie osobitnej Vašej práce o tejto téme.

Porúčam sa Vám s úctou

Váš
L. Novomeský

List je súčasťou rozsiahlej akcie Novomeského (rozvinula sa najmä v prvých mesiacoch nasledujúceho roku), ktorá mala marxisticky prehodnotiť zo všetkých stránok revolučné udalosti spred sto rokov. Je pochopiteľné, že sa obrátil predovšetkým na Nejedlého, skúseného a osvedčeného historika, ktorého názory často vo svojej poverenickej praxi tvorivo aplikoval na slovenskú situáciu. Žiaľ, Nejedlý, najskôr pre absolútnu zaneprázdnenosť, nesplnil jeho prosbu. Dosiaľ sa nenašli ani jeho slovenské dejiny.